

התעשייה הצבאית

פעולות הביקורת

נבדק המאזן ליום 31-3-1965 וחשבון רווח והפסד לשנת 1964/65. בחמישה מפעלים נבדקה תנועת המלאי של המוצרים והחלקים הגמורים. במפעל אחד נבדקו ההשקעות, ייצור המוצרים ואספקתם, חישובי עלויות ומחירי המוצרים. נבדקו סדרי ביצוע הזמנות של אביזרים למטוסים. במחלקת התחבורה נבדקו ההתקשרויות עם קבלנים להובלה והיקף ההסעות וההובלות. נערכה ביקורת על תשלומי השתתפות בהחזקת רכב שירות ורכב אישי, תשלומי אש"ל לעובדים והוצאות כיבוד והארוחה.

המאזן

הדין וחשבון הכספי של התעשייה הצבאית לשנת 1964/65 מראה עלייה בהיקף הכספי של הייצור במפעליה לעומת השנה הקודמת ב-6.1%. למעשה היקף הייצור, על בסיס המחירים של שנת 1963/64, ירד ב-9.6%. כ-67% מההיקף הכספי של הייצור היוו שכר עבודה והוצאות עקיפות, והיתרה הוצאה לחומרים, לפריטים ולשירותים, שנרכשו מספקים. מכלל המכירות בשנת המאזן הייתה האספקה לצה"ל 66.5%, והשאר היו מכירות ליצוא, למפעלים אחרים של מערכת הבטחון, או לשוק האזרחי בארץ. האספקה לצה"ל גדלה ב-43% לעומת השנה הקודמת, ואילו היצוא באותה תקופה ירד ב-53.2%. המכירות ליתר הלקוחות קטנו ב-3.9%.

בסעיפי הנכסים וההתחייבויות של המפעל חלו שינויים כדלהלן:

ברכוש הקבוע חלה עלייה ב-11.1%; הרכוש השוטף ירד ב-11.7%; התחייבויות שוטפות ירדו ב-20.4%. היחס של הרכוש השוטף להתחייבויות השוטפות היה 1.00:2.06 לעומת 1.00:1.86 ביום 31.3.1964.

ההון המושקע ליום 31.3.1965 גדל ב-4.9%. התוספת בהון באה: מרווח מעסקאות יצוא משנים קודמות; מהקצבה על ידי משרד הבטחון לתוספת השקעה; מהפרשי מחיר חומרים ומהערכה מחדש של חלק מהחומרים. מתוספות אלה הופחת סכום בעד חומרים, שהושמדו ו שנמחקו מהחשבון באישור האוצר. המימון השוטף ממשרד הבטחון לייצור ירד ב-27.7%. ההון החוזר של המפעל ליום 31.3.1965 ירד ב-1.5% לעומת 31.3.1964.

מלאי תוצרת

מבקר המדינה הצביע בדו"ח שנתי 14, עמ' 480, בהערות למאזן התעשייה הצבאית ל-31.3.1963, שהשווי של מלאי התוצרת הוא בשיעור גבוה — 66.4% מכלל המכירות במשך אותה שנה. בשנה שהסתיימה ב-31.3.1964 חלה ירידה קלה, בשיעור של 2.5% במלאי התוצרת, שהגיע ל-63.9% מכלל המכירות (ראה דו"ח שנתי 15, עמ' 561), ובשנת המאזן חלה ירידה נוספת של 7.4% — ל-56.5%.

בחמישה מפעלים של התעשייה הצבאית נבדקה תנועת המלאי ונקבע, שמספר פריטים היו בתנועה איטית או ללא תנועה בשנים 1962 עד 1965.

קרנות עתודה

ליום 31.3.1965 הסתכם הסעיף בסך 2,722,000 ל"י, לעומת 2,211,000 ל"י ליום 31.3.1964, כלומר חל גידול של 23%, עקב ההפרשה השנתית לעתודה לפיצויים ועלייה בעתודה לחופשה שנתית.

רווחים

ברוח בשנת 1964/65 מעסקאות יצוא חלה ירידה ב-43.6%. הסיבה לכך הייתה בעיקר, שהיצוא לחו"ל נעשה במחירים קבועים, בעוד שהוצאות הייצור עלו.

עלות הייצור

עלות הייצור בשנת 1964/65 מראה התייקרות ניכרת: ההוצאה הישירה והעקיפה על שעת העבודה התייקרה בממוצע ב-22.6%, מ-7.72 ל"י בשנת 1963/64 ל-9.47 ל"י. 14% מההתייקרות נובעים מהעלאה בשכר עבודה, 0.8% מההתייקרות השירותים וחומרים עקיפים, 1% מהגדלת הניכויים לפחת, ו-6.8% מגורמים אחרים, ביניהם הקטנת היקף הייצור. ההגדלה בעלות שעת עבודה וההעלאה במחירים של חומרי גלם ושל שירותים תוך, וכן הקטנת היקף הייצור, גרמו התייקרות של 17% בעלות התוצר בהשוואה לשנה הקודמת.

תיקון ליקויים

מחסנים

דו"ח שנתי 15, עמ' 562

במחסנים של התעשייה הצבאית היה מלאי ניכר של חומרים ללא שימוש במשך תקופה ארוכה, או שהשימוש בהם היה מועט. לא נקבע נוהל בכתב בדבר רכישת חומרים ואופן עיתוד המלאי, ובתיקי הרכישות שנבדקו לא היו רשומים החישובים, לפיהם נקבעו הכמויות שהוזמנו.

הנהלת התעשייה הצבאית מינתה ועדות, שמתפקידן לסקור את המלאי, שאין בו שימוש, ולהמליץ על הדרכים לצמצומו, אם על ידי מציאת דרכים לניצול חומרים ואם על ידי מכירת חומרים עודפים. הוגברה המכירה של חומרים עודפים, ובשנת 1964/65 הסתכמו המכירות ביותר ממיליון ל"י. חומרים נוספים, בערך כספי של כ-250,000 ל"י, שהיו ללא תנועה במשך שלוש שנים ומעלה, תוכננו לשימוש בביצוע הזמנות בתחזית הייצור לשנת 1966/67. פורסם נוהל רכישות והוחל בהכנת נוהל מקיף בדבר סדרי טיפול בחומרים. הוצאו הוראות להקפיד על רישום החישובים וההנמקות לרכישות.